

JAARVERSLAG 2006 ERFGOEDHUIS ZUID-HOLLAND

*Uitvoering van het Activiteitenplan 2006.
Te downloaden van www.erfgoedhuis-zh.nl*

INHOUD

00	Samenvatting
01	Intersectoraal, concern
02	Monumentenwacht
03	Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie
04	Museumconsulentschap
05	Provinciaal Historisch Centrum
06	Erfgoededucatie
07	Kengetallen per afdeling

SAMENVATTING

Algemeen

- versteviging van de continuïteit van de organisatie, onder meer door doorvoering van een afdelingsstructuur
- vergroting van de naamsbekendheid van het Erfgoedhuis
- uitbouw van de activiteiten op en via internet
- taakverbreding (opdrachten en meerjaren onderhoudsadviezen) bij de afdeling Monumentenwacht
- idem (archeologische diensten) bij het Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie
- uitgebreide dienstverlening voor musea, onder meer op het gebied van veiligheidszorg en nulmetingen
- de verdere ontwikkeling van het Provinciaal Historisch Centrum
- uitbreiding van educatieve diensten

Afdeling Intersectoraal

Management en bedrijfsvoering werden verder verstevigd. Het Managementteam werd uitgebreid met hoofden van afdelingen.

Er waren goede resultaten als gevolg van de inspanningen op het gebied van voorlichting, communicatie, externe contacten en fondswerving. De website van EGH kreeg op 1 januari 2006 een nieuw uiterlijk en functioneel plan. Het aantal digitale nieuwsbrieven van afdelingen werd uitgebreid. Dit resulteerde in nieuwe sitebezoekers en een stijging van verkoop van producten uit de webwinkel.

Voor de vestiging EGH in het 'Het Meisjeshuis' werd een nieuwe risico-inventarisatie en –evaluatie (RIE) gemaakt. De bedrijfshulpverlening werd op peil gehouden.

Er werd gestart met een actualisering van het Arbeidsreglement, voornamelijk als gevolg van nieuwe rijksregelgeving. Leidinggevendenden voerden geregeld functionerings-/beoordelingsgesprekken.

Afdeling Monumentenwacht

Er werd gewerkt met acht teams van monumentenwachters. Met behulp van een extra bijdrage van de Provincie Zuid-Holland kon de wachtlijst worden weggewerkt. Extern uitgevoerde marketing- inspanningen om meer abonnees te krijgen hadden (nog) niet het gewenste resultaat. Het abonneebestand bleef ongeveer gelijk. Capaciteit werd ingezet voor taakverbreding naar het verstrekken van meerjarige onderhoudsadviezen. Door deze capaciteitsverlegging daalde het aantal reguliere inspecties licht.

In een maandelijks spreekuur werd voorlichting gegeven over onder meer wet- en regelgeving monumentenzorg. In het depot te Leiden werd het kantoor uitgebreid en aangepast aan huidige eisen. De uitrusting van de bedrijfsauto's bleek bij de jaarlijkse controle prima in orde te zijn.

Afdeling Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie

In 2006 werd extra ingezet op onder meer voorlichting over archeologie aan gemeenten. Veel gemeenten en andere afnemers vroegen het Steunpunt advies-op-maat op het brede werkterrein van het Steunpunt. Door gewijzigde werkwijze van Rijk en Provincie werd het planoverleg verminderd.

De *Belvédèrescan* werd ontwikkeld: een methodiek waarmee gemeenten bij ruimtelijke ontwikkelingen uitgangspunten van Belvédère kunnen toepassen.

Het Steunpunt organiseerde cursussen en studiedagen op zijn werkterrein. Het verwierf een aantal opdrachten, onder meer een project Agrarisch Erfgoed in het Groene Hart. Het project *Westvaart* 'De nieuwe molen in een cultuurhistorisch en dynamisch landschap' werd afgerond met een succesvolle publicatie en reizende tentoonstelling.

Afdeling Museumconsulentschap

Het Museumconsulentschap voerde in het verslagjaar veel diensten uit die de kwaliteit van het museumbestel verhoogden. Meer dan 100 musea en andere afnemers namen advies-op-maat af. De museale cursussen werden uitstekend bezocht. De afdeling verzorgde de Museumregistratie in Zuid-Holland. Verschillende gemeenten en musea vroegen het Museumconsulentschap een uitgebreide nulmeting te verrichten. De serie van projecten Preventienetwerken werd met goed gevolg gecontinueerd. De uitleen van materialen werd bevredigend benut. Vermelding verdient de succesvolle organisatie van de Museumtweedaagse Vlaanderen-Nederland in oktober in het Erfgoedhuis.

Afdeling Provinciaal Historisch Centrum

Het PHC werd verder ontwikkeld. Enerzijds werd het steviger ingebed in de organisatiestructuur, anderzijds manifesteerde het zich door veel externe activiteit. Een Programmaraad begeleidde het werk.

In het verslagjaar werden ruim 80 historische verenigingen, archieven en particulieren geadviseerd. Vermelding verdient het symposium *Bouwen in historische Hollandse binnensteden*.

De ondersteuning van RHC's werd gefocust op de ontwikkeling van de gezamenlijke website *Geschiedenis van Zuid-Holland*. De *Geschiedenisbank Zuid-Holland* werd verder uitgebreid. Een flink aantal publicaties zag het licht. Ook verzorgde het Provinciaal Historisch Centrum cursussen en studiedagen.

Het Provinciaal Historisch Centrum fungeerde, samen met afdeling Intersectoraal als coördinator van een omvangrijk project 'Jaar van de Molens 2007'. Onder het Provinciaal Historisch Centrum ressorteerde de Tentoonstellingsdienst van EGH die op 15 plaatsen in Zuid-Holland reizende exposities verzorgde.

Afdeling Erfgoededucatie

De helpdesk van de afdeling werd druk bevestigd. Ook verstrekke de afdeling advies-op-maat en ontwikkelde zij een aantal voorbeeldprojecten.

Het traject *Erfgoedspoor* – een samenwerkingsverband erfgoededucatie dat scholen, instellingen en gemeenten voor vier jaar met elkaar aangaan – werd veel en in toenemende mate afgezet bij scholen en erfgoedinstellingen.

De bemiddelingsfunctie van de afdeling werd onder andere gestalte gegeven door een (school)jaarbrochure met een overzicht van alle onderwijsproducten van EGH. De afdeling verzorgde een aantal cursussen. Zij ondersteunde regionale Platforms Erfgoededucatie Voortgezet Onderwijs. In oktober vormde het symposium *Erfgoed. Nieuw Gereedschap voor VMBO*, de afsluiting van een twee jaar durend netwerk *Sporen* van zes VMBO-scholen.

01 ERFGOED INTERSECTORAAL

01.1 EGH-concern

Beleid en strategie op korte en lange termijn. Management en bedrijfsvoering en –controle. Public relations, human resources. Interdisciplinaire projecten en activiteiten.

Management en bedrijfsvoering werden verder verstevigd. Het Managementteam werd uitgebreid met hoofden van afdelingen. Het MT vergaderde gemiddeld eens per 2 weken. Besproken volgens een vaste agenda werden o.m. : begroting en activiteitenplan 2007, jaarrekening en jaarverslag 2006, personeelszaken, beleid, interne organisatie, automatisering, projecten en dergelijke.

01.2 Kwaliteitsverhoging interne organisatie

Als gevolg van de herhuisvesting en om aan nieuwe kwaliteitseisen te voldoen moet de kwaliteit van de interne organisatie verder worden verhoogd. Het gaat om: aanpassingen van werkorganisatie, bedrijfsmatige en beleidsmatige processen en bedrijfscultuur.

Er werd een intern programma voor kwaliteitsverbetering uitgevoerd: 'Productiviteit en Professionaliteit'. Een aantal aspecten van de organisatie werd verbeterd. Zo kregen de afdelingshoofden een nieuw mandaat, waarbij binnen richtlijnen taken gedelegeerd zijn. Financiële processen werden beter op elkaar afgestemd. De interne inhoudelijke en financiële controle werd aangepast. Een deel van de noodzakelijke vernieuwingen, onder meer opzetten elektronisch archief, nieuw e-mailprotocol en dergelijke zal in 2007 plaatsvinden.

01.3 Versterking externe voorlichting, communicatie, externe contacten

Verdere versterking van interne en externe communicatie, voorlichting en marketing.

De stafmedewerker PR ondersteunde een aantal bijeenkomsten en presentaties van het EGH:

- officiële start van *Erfgoedspoor* in het Archeon op 6 april 2006;
- *Liefde, Vrijheid, Schoonheid en Kracht*. de startbijeenkomst voor alle (herkozen en nieuwe) wethouders en ambtenaren cultuur in ZH, georganiseerd door de provinciale culturele instellingen én PZH in Delft op 19 juni 2006;
- *Open Monumentendag*, met rondleidingen en presentaties van EGH op diverse locaties in ZH.
- *Museumtweedaagse Vlaanderen-Nederland*, tweedaags congres van Nederlandse en Vlaamse museumconsulenten. Zie verder ook bij Museumconsulentschap.
- werkbezoek van de CDA-fractie TK aan Erfgoedhuis in november
- *Sporen*: bijeenkomst voor het Voortgezet Onderwijs in het Archeon over cultuureducatie in het VMBO.
- twee werkbezoeken van studenten Pabo en Erasmus Universiteit R'dam.
- *Oude schepen, nieuwe kansen*. Bijeenkomst voor beheerders van varend erfgoed in Delft op 16 november 2006.

De stafmedewerker PR coördineerde alle publicitaire uitingen van EGH en verzorgde de eindredactie van digitale en gedrukte publicaties. Een aantal nieuwe publicaties van het Erfgoedhuis zag het licht.

Zij vervaardigde persberichten en was verantwoordelijk voor werving en promotie van Erfgoedhuis algemeen, maar ook voor activiteiten/uitingen/producten van de diverse afdelingen. Voor de projecten Agrarisch en Varend Erfgoed verzorgde zij de berichtgeving via diverse websites. De

interne personeelskrant *Buizenpost*, de interne knipselkrant en het digitale advertentieprogramma voor naamsbekendheid via websites werden regelmatig verzorgd.

Alles in nauwe samenwerking met de directeur.

De directeur verzorgde ruim 15 externe presentaties en lezingen over EGH, onderhield een groot aantal externe contacten en vertegenwoordigde actief het EGH bij talrijke externe gelegenheden. Hij maakte deel uit van enkele landelijke commissies en werkgroepen op erfgoedterrein. In het verslagjaar was hij voorzitter van OPEN, Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen in Nederland.

Er waren goede resultaten als gevolg van de inspanningen op het gebied van voorlichting, communicatie en externe contacten. Een nader overzicht daarvan is te vinden in een bijlage.

01.4 Versterking EGH-internetdiensten

Het verzorgen van een samenhangend bestel van websites, die zich richten op de ondersteuning van erfgoedbeheerders in Zuid-Holland.

De website van EGH kreeg op 1 januari 2006 een nieuw uiterlijk en functioneel plan. Tevens werden betere firewalls en een verfijnder statistiekprogramma geïnstalleerd. Het sitebezoek moest daarom weer enigszins opgebouwd worden. In mei was het oude bezoekeniveau bereikt en daarna bleven de bezoekcijfers stijgen. Het grootste aantal unieke (en gefilterde) bezoekers per maand van de EGH-site was 6.900. Het totale aantal gefilterde bezoekers op de portal was in 2006 40.080. Medewerkster PR en directeur vormden de webredactie. Voortdurend werd de site gelinkt aan andere en in zoekmachines wordt www.erfgoedhuis-zh.nl proactief opgenomen. Er werd geëxperimenteerd met webcorrespondenten van de diverse afdelingen van EGH.

EGH verzorgde ook de websites of – pagina's van enkele partners (Vereniging van Musea in Zuid-Holland, Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen, Boerderijstichting Zuid-Holland, Stichting Geschiedschrijving Holland).

Het aantal digitale nieuwsbrieven van afdelingen werd uitgebreid. Dit resulteerde in nieuwe sitebezoekers en een stijging van verkoop van producten uit de webwinkel. Een overzicht van de verkoopcijfers via internet is als bijlage opgenomen.

De *Geschiedenisbank Zuid-Holland* werd verbeterd. Het aantal deelnemende verenigingen steeg tot 78, zie ook hoofdstuk 0.5. Er werden twee nieuwe websites ten behoeve van de afdeling Erfgoededucatie ontwikkeld: *Erfgoedspoor* inclusief CMS en lay-out, en *Erfgoedwijzer*. Daarnaast werd voorbereid: *Geschiedenisvanzh.nl*, zie 05.

01.5 Versterking publicatiegamma

Productie en uitgave van (op de erfgoedpraktijk gerichte) publicaties.

De stafmedewerker PR verzorgde, veelal i.s.m. de directeur, de volgende publicaties of werkte aan de productie daarvan mee:

- cursusboekjes voorjaar 2006 en najaar 2006
- jaarverslag 2005
- vernieuwde brochure en folder afdeling Monumentenwacht
- film van *Neon TV/Moois*: cultureel programma op TV Rijnmond, waarbij iedere week een cultureel onderwerp onder de loep wordt genomen. In mei 2006 werd door de redactie van *Moois* ingezoomd op: monumentale gebouwen, architectonische kroonjuwelen uit begin 20^e eeuw, maar ook uit de jaren '60, varend erfgoed en streekmusea.
- ten behoeve van de door provinciale culturele instellingen georganiseerde promotiemiddag 'Liefde, Vrijheid, Schoonheid, Kracht' voor wethouders en ambtenaren cultuur, werd een tweetal korte films ontwikkeld. Een film ging over zittende en nieuwe wethouders in grotere en kleinere gemeenten en de andere was een presentatie van provinciaal gesubsidieerde culturele instellingen, waaronder EGH. Stafmedewerker PR was productie leider voor deze films.
- het Erfgoedhuis ontwikkelde in 2006 een eigen promotiefilm; deze werd diverse keren ingezet.
- de digitale nieuwsbrieven van *EGH concern* en de afdelingen *Monumentenwacht*, *Provinciaal Historisch Centrum*, *Provinciaal Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie*, *Museumconsulentschap* en *afdeling Erfgoededucatie*.

01.6 Publieksbereik

Ondersteunen van erfgoedinstellingen op het gebied van publieksbereik.

De stafmedewerker PR verzorgde:

- een incompany training klantvriendelijkheid, rondleiden en groepsleiding voor vrijwilligers Kasteel Duivenvoorde
- de ontwikkeling van de *Museumgids Zuid-Holland 2007*. Samen met de afdeling Museumconsulentschap werd deze uitgave in 2006 voor de tweede keer voorbereid. Dankzij samenwerking met het AD kon de oplage verhoogd worden van 160.000 in 2005 naar 325.000 in 2007. Een groter aantal musea ging in de gids participeren.
- medewerking aan de communicatie en marketing van de verlichte boerderijenroutes van de Boerderijstichting Zuid-Holland (voor- en najaar van 2006), en de tochten Varen als Toen (zomer 2006).

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING EN KWALITEITSZORG (2005-2008)

01.7 Deskundigheidsbevordering van erfgoedbeheerders: coördinatie EGH-pakket

Bijscholing en training van professionele en vrijwillige erfgoedbeheerders.

De stafmedewerker PR was verantwoordelijk voor de coördinatie van cursussen en trainingen: diversiteit van het aanbod, het aantrekken van gekwalificeerde docenten, cursusruimten, het communiceren en marketen van het aanbod, budgetbewaking en organisatie. Zie voor deelnemersaantallen de bijlage.

01.8 Deskundigheidsbevordering van PR functionarissen

Bijscholing van erfgoedbeheerders op het gebied van communicatie en publieksbereik.

De cursus *PR en communicatie in musea* telde 15 deelnemers.

De stafmedewerker PR woonde voorts een congres bij van Digitaal Erfgoed Nederland en een studiedag over publieksonderzoek in musea.

01.9 Kwaliteitsverhoging arbeids- en veiligheidsomstandigheden

Uitvoering van ARBO-beleid. Het begeleiden van vernieuwing van de interne organisatie. Het uitwerken van de BHV-organisatie. Het samen met de Arbo-dienst uitvoeren van een Risico Inventarisatie en Evaluatie, plus Plan van Aanpak/Jaarplan. Houden van ontruimingsoefeningen.

Voor 'Het Meisjeshuis' werd een nieuwe risico-inventarisatie en –evaluatie (RIE) gemaakt. De RIE wordt uitgewerkt in een Plan van Aanpak.

In elk werkoverleg van de afdeling Monumentenwacht werd aandacht besteed aan veilig werken.

In het kader van BHV is een ontruimingsplan gemaakt en aan de gemeente Delft voorgelegd. Er is in 2006 geen ontruimingsoefening geweest. Het intern BHV- team is op herhalingscursus geweest.

01.10 Human resources

Bij- en omscholing van personeel door vergroting vakexpertise en interdisciplinaire inzet. Onder meer bijscholing van monumentenwachters en automatiseringscursussen voor gehele personeel. Aandacht voor competenties, waaronder die van projectmanagement en consulentchap. Aanpassingen ten gevolge van nieuwe (CAO-) salarissystematiek. Vernieuwen van functiebeschrijvingen en –waardering. Teambuilding activiteiten.

Alle monumentenwachters volgden cursussen van de FMWN, inclusief bijscholing EHBO. In 2006 werden concepten gemaakt voor nieuwe functiebeschrijvingen. Hierin worden ook gewenste competenties meegenomen. In 2007 zullen de beschrijvingen worden vastgesteld. Er is gestart met een update van het Arbeidsreglement, voornamelijk als gevolg van nieuwe rijksregelgeving. Leidinggevendenden voerden geregeld functionerings-/beoordelingsgesprekken.

02.0 MONUMENTENZORG BEHEERDERS: EGH/MONUMENTENWACHT

ALGEMEEN

02.1 Versterking van de preventieve monumentenzorg

De Monumentenwacht van het EGH verricht bouwkundige inspecties van monumenten en beeldbepalende panden. De bevindingen worden vastgelegd in een statusrapport. De Monumentenwacht zet voor 2006 in op uitbreiding van diensten, onder meer van het aantal inspecties. Daartoe is de afdeling versterkt. Deze versterking wordt mogelijk gemaakt door een verhoging van de boekjaarsubsidie door de Provincie Zuid-Holland in 2006 (en 2005).

Er werd gewerkt met acht teams met c.q. 13 monumentenwachters (waarvan 1 gedetacheerd). In het kader van planmatige vervanging is één nieuwe bestelauto aangeschaft.

In 2006 beschikte EGH over een extra bijdrage vanwege de Provincie Zuid-Holland om de wachtlijsten weg te werken. Dit doel werd behaald. Acties om nieuwe abonnees te werven hadden matig succes. Er werd direct mail gezonden aan 3500 adressen in Rotterdam en Den Haag. De respons (en dan veelal verzoek om informatie) wordt gemeten in promillen. Een ingehuurd acquisitie- en marketingbureau heeft voorts meer dan 100 potentiële institutionele klanten benaderd (w.o. vrijwel alle gemeenten). Bij deze afnemers bestaat interesse, maar kon nog weinig geogost worden.

In september 2006 werd deelgenomen aan de Open Monumentendag in Brielle, Delft, Den Haag, Dordrecht en Leiden.

02.2 Verhoging van het aantal inspecties

Bouwkundige inspecties van monumenten en beeldbepalende panden. Herstel van kleine gebreken. Schriftelijke rapportages. Groei naar 3000 abonnees.

Ultimo 2006 had de afdeling Monumentenwacht 2742 abonnees (1832 rendabel, 910 onrendabel) (2005: totaal 2752). Er werden 1325 inspecties verricht (662 rendabel, 663 onrendabel)(2005: totaal 1436). Het aantal declarabele uren en inspecties/rapportages daalde licht. Deze daling werd veroorzaakt door o.m. vertrek/verlof van medewerkers (vervanging in februari 2007) en door verlegging van capaciteit vanwege een nieuwe, grote opdracht van Natuurmonumenten.

02.3 Monitoring voor instandhoudingbeleid

Verwacht wordt dat de Monumentenwacht – door toedoen van de Federatie MWN – in het kader van het nieuwe rijksbeleid wordt ingeschakeld bij de monitoring van monumenten ten behoeve van het instandhoudingbeleid. Over inhoud van de verslaglegging en overige voorwaarden vindt nog overleg plaats. Er zal daartoe een contract met de RDMZ worden gesloten dat kostendekkend moet zijn.

Het nieuwe rijksbeleid is inmiddels van kracht. Elk jaar stroomt een bepaalde categorie van monumenten het Brim in. De rapporten van Monumentenwacht worden geaccepteerd als nulmeting. Op bescheiden schaal werden meerjarenonderhoudsbegrotingen gemaakt. Het lijkt niet te verwachten dat Monumentenwacht een rol krijgt bij eventuele monitoring.

02.4 Nieuwe vormen van service

Naar aanleiding van in Zuid-Holland gehouden klantenonderzoek wordt taakverbreding en –verdieping ingezet, gericht op begeleiding van monumentenbeheerders bij restauraties/onderhoud. Diensten zijn onder meer: het opstellen van meerjaren onderhoudsplannen en –begrotingen en voorlichting over specifieke wet- en regelgeving.

Voor de Vereniging Natuurmonumenten is een omvangrijke meerjarenonderhoudsbegroting (voor ongeveer 50 objecten) gemaakt. Dit is de voorloper van begeleidende activiteiten vanaf 2007 in het kader van jaarlijks onderhoud.

Met de Rijksgebouwendienst werd een pilot gestart, waarbij voor 6 monumentale objecten een meerjarenonderhoudsbegroting werd gemaakt volgens protocol en programmatuur van de RGD, als opmaat voor een grote vervolgoopdracht in 2007.

Met NRF werd contact gelegd om te komen tot een quick scan onderhoudsbehoefte.

Voor zover er capaciteit was, werd ook voor andere klanten een meerjarenonderhoudsbegroting gemaakt. Hier bleek toenemende vraag naar. Er werd voorlopig afgezien van het maken van PIPs

of complete onderhoudsplannen om de kerntaak van onderhoudsadvies niet in de knel te brengen.

Er werd opdracht van de gemeente Rotterdam verworven om periodiek de status te controleren van objecten die zijn gerestaureerd met hulp van het Rotterdams Restauratiefonds.

De technische adviseur gaf geregelde voorlichting over onder meer wet- en regelgeving. Hij hield daartoe een maandelijks telefonisch spreekuur, maar ook daarbuiten vond veel informatieoverdracht plaats door de helpdesk.

INFORMATIEVERSTREKKING EN DIGITALISERING

02.5 Uitbreiding gedigitaliseerde diensten

Digitale nieuwsbrief voor abonnees. Website. Digitale aanlevering van rapporten aan abonnees die dat wensen. Digitale Rapportenbank met (beveiligde) toegang voor abonnees.

Naast de abonneebrief is de digitale nieuwsbrief eenmaal verschenen; er zijn 256 adressen. De website wordt geregeld geactualiseerd.

Rapporten worden desgewenst digitaal in pdf-bestand toegestuurd.

Er is onderzoek gedaan naar een digitale rapportenbank. Hierover is ook overleg geweest met het NRF. Mede door ontbrekende belangstelling bij de klant was de conclusie, dat vooralsnog wordt afgezien van een digitale rapportenbank.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING EN KWALITEITSZORG

02.6 Kwaliteitszorg

In het kader van het KDA-contract met FMWN (Kwaliteit, Data, ARBO) streeft Monumentenwacht naar een vorm van interne certificering. Rapportages worden gemaakt in een door FMWN voorgeschreven format. Aandachtspunt blijven de ARBO-eisen.

Het werkproces van de afdeling Monumentenwacht is beschreven en vastgesteld. Het KDA-contract is hierbij uitgangspunt geweest. Ook de aanbevelingen van de accountant over de registratie van declarabele uren zijn hierin verwerkt.

De rapportages worden afgeleverd volgens het format van de Uniforme Rapportage. Er zijn wel enkele problemen met de software gebleken. De toetsing door FMWN van de inspecties en de rapportages liet nog een te gevarieerd beeld zien.

In het depot te Leiden is het kantoor uitgebreid en aangepast aan huidige eisen. Er is stallingruimte voor 4 bestelauto's. Op een eigen klimmuur kunnen medewerkers zich bekwamen in gezekeerd werken op hoogte.

Er zijn in het verslagjaar geen ongevallen of bijna-ongevallen gemeld. De uitrusting van de bestelauto's bleek bij de jaarlijkse controle prima in orde te zijn.

03 MONUMENTENZORG GEMEENTEN: PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE

ADVIES OP MAAT

03.2 Ondersteuner van Zuid-Hollandse gemeenten

Het ondersteunen van de Zuid-Hollandse gemeenten bij de voorbereiding en de uitvoering van het gemeentelijke monumenten- en archeologiebeleid. Het verstrekken van advies en informatie aan afnemers.

Er werden 81 verzoeken om consultancy behandeld, zie bijlage. Met 50 van de 82 gemeenten (ruim 60%) werd contact onderhouden. De vragen die de afdeling PSMA telefonisch, schriftelijk of per e-mail kreeg voorgelegd waren zeer uiteenlopend. In 2006 werden (onder meer) gemeenten geïnformeerd over ontwikkelingen in de monumentenzorg en archeologie door een elektronische nieuwsbrief.

INFORMATIEVERSTREKKING EN DIGITALISERING

03.3 Provinciaal communicatieknooppunt voor (ruimtelijke) monumentenzorg

Het coördineren en centraal voeren van overleg over bouwplannen voor monumenten door betrokken instanties en gemeenten.

Er werden 5 plannen voor rijksmonumenten/van rijkswege beschermde gezichten besproken. Zie bijlage. De sterke afname van het aantal besproken plannen ten opzichte van voorgaande jaren is gevolg van de gewijzigde werkwijze van rijk en Provincie Zuid-Holland. De consultants van de Regioservice bespreken plannen één op één met de Zuid-Hollandse gemeenten. De Provincie Zuid-Holland sluit zich in de regel aan bij het door de rijksdienst uitgebrachte advies. Hier wordt alleen van afgeweken indien er een duidelijk provinciaal belang in het geding is.

Ten gevolge van de gewijzigde werkwijze van rijk en provincie is de functie die de *Digitale Planner* vervulde ten aanzien van de organisatie van het Bouwplanoverleg komen te vervallen.

Met de RACM zijn in de loop van 2006 afspraken gemaakt over de taakinvulling ten aanzien van bouwplannen voor rijksmonumenten.

Het Cultureel Planoverleg (CPO) in de PZH werd in 2005 op instigatie van de rijksdienst en de Provincie Zuid-Holland beëindigd. Het Steunpunt gaf vooral door Belvédère gerelateerde activiteiten inhoud aan de ruimtelijke monumentenzorg. Daarnaast vormde het Steunpunt, samen met Landschapsbeheer Zuid-Holland, het Belvédèreteam Zuid-Holland. Doel van het team is gemeenten bewust te maken van het Belvédèregedachtegoed. In 2006 werd de *Belvédèrescan* ontwikkeld: een methodiek waarmee gemeenten bij ruimtelijke ontwikkelingen uitgangspunten van Belvédère kunnen toepassen. Als pilot werd in de gemeente Vlist een Belvédèrescan opgesteld. Daarnaast organiseerde het Steunpunt een Belvédère Bijpraatdag voor beleidsmedewerkers van rijk en de provincies Noord-Holland, Zeeland en Zuid-Holland.

Het aantal afstemmingsvragen dat het Steunpunt in 2006 heeft behandeld is 126, zie bijlage.

Het Landelijke Steunpuntenoverleg vond 4 maal plaats. De coördinator van het PSMA fungeert sinds september 2006 als voorzitter.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING EN KWALITEITSZORG

03.4 Toerusting monumentenzorgers

Het bevorderen van de deskundigheid van monumentenzorgers.

De cursus *Actualiteiten en Ontwikkelingen* werd samen met RDMZ, ROB, NRF en NCM georganiseerd op 2 november in de het kasteel van Rhooen. Het aantal deelnemers was 39 (gemeenteambtenaren monumentenzorg en archeologie). De cursus werd gewaardeerd door deelnemers met 7,7.

Door de coördinator van het PSMA werd meegewerkt aan twee cursusdagen voor beginnende ambtenaren monumentenzorg, archeologie en ruimtelijke ordening. Beide cursusdagen werden samen met RDMA, ROB, NRF en NCM georganiseerd op 30 mei en 12 september. Het aantal deelnemers was 14 en 15. Beide cursusdagen werden door deelnemers gewaardeerd op 8.

Vooruitlopen op het van kracht worden van de Wet op de archeologische monumentenzorg, heeft het Steunpunt najaar 2006 een enquête gehouden onder de Zuid-Hollandse gemeenten om zicht te krijgen op de stand van zaken van de gemeentelijke archeologische monumentenzorg. De uitkomsten van de enquête vormen de basis van nieuwe diensten archeologiebeleid van het Steunpunt. Eind 2006 was er een respons van 50%.

De cursusdag archeologie werd doorgeschoven naar 2007.

Op verzoek van de gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle werden medewerkers van de afdeling bouw- en woningtoezicht geïnstrueerd over het houden van toezicht op restauraties.

Het aantal deskundigheidsbevordering gerelateerde vragen dat het Steunpunt heeft behandeld is 58, zie bijlage.

OPDRACHTEN

03.5 Opdrachten en andere activiteiten

Het verwerven van opdrachten naast de reguliere werkzaamheden van het Steunpunt.

De volgende opdrachten werden verworven:

- In opdracht van de Stichting Groene Hart werd het project Agrarisch Erfgoed Groene Hart uitgevoerd. Doel van het project is eigenaren van agrarisch erfgoed via een quick scan te helpen bij het herbestemmingproces van cultuurhistorisch waardevolle agrarische objecten zonder functie. De eigenaren ontvangen korte adviezen over cultuurhistorie, ruimtelijke ordening, (landschaps)architectuur, restauratie en bouwkosten calculatie en exploitatiecalculatie. Het project heeft een looptijd tot november 2007.
- In opdracht van de gemeente Leidschendam-Voorburg werd de eindafrekening gecontroleerd van de restauratie van het rijksmonument de Bohemenhoeve te Leidschendam.
- Eveneens in opdracht van de gemeente Leidschendam-Voorburg werden de subsidiabele kosten berekend van de restauratie van een gewelf van de St-Martinuskerk te Voorburg.
- In opdracht van de gemeente Wassenaar werd de eindafrekening gecontroleerd van de restauratie van Kasteel Oud-Wassenaar.

- Het PSMA werd om advies gevraagd voor staat en functioneren van het Hofje van Aerden te Leerdam. Het advies kwam tot stand in samenwerking met de afdeling Museumconsulentschap.
- Op verzoek van DSM te Delft bemiddelde PSMA bij het vinden van een expert industrieel erfgoed voor het opstellen van een contra-expertise.
- Op verzoek van de landelijke organisatie Restauratie Opleidingsproject heeft het PSMA het ROP Zuid West, dat bij EGH is ondergebracht, begeleid.
- Het PSMA leverde een inhoudelijke bijdrage aan de organisatie van het Symposium "Historische Verenigingen en het Gebouwde Erfgoed" op 15 september 2006 van het PHC van het EGH ZH.
- Het PSMA heeft zitting in de begeleidingsgroep van het project Nieuwe Landgoederen van Stichting Dorp, Stad en Land.
- Het PSMA heeft zitting in de begeleidingsgroep van het Belvédèreproject 'Landgoederen Verbinden' van de Regio Holland Rijnland (uitgevoerd door Vista).
- Het PSMA levert op reguliere basis input voor de educatieve website Erfgoedspoor.

PROJECTEN

03.6 Projecten

Het ontwikkelen en (laten) uitvoeren van vernieuwende projecten op het gebied van monumentenzorg / archeologie / culturele planologie.

Het Steunpunt ontwikkelde een aantal projecten en/of werkte aan de uitvoering daarvan mee. Door deze projecten werd cultuurhistorie beter in het ruimtelijke planproces gepositioneerd en werden overdraagbare concepten erfgoededucatie gecreëerd. Gemeenten werden toegerust met nieuwe kennis en inzichten. In alle gevallen werd de uitvoering door derden gedaan. Bij *BULB* en *Westvaart* verzorgde het Steunpunt de coördinatie.

- *BULB*. Een educatieve website over culturele planologie in de Duin- en Bollenstreek voor het voortgezet onderwijs werd opgeleverd.
- *Westvaart*. 'De nieuwe molen in een cultuurhistorisch en dynamisch landschap' werd afgerond met een publicatie en reizende tentoonstelling.
- *Het systeem van de Historische Stad*. Onderzoek naar van rijkswege beschermde stadsgezichten.
- *2008 Jaar van het Religieus Erfgoed*. Voorbereidingen werden getroffen voor uitvoering van dit themajaar in Zuid-Holland, samen met de overige steunpunten en de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland.

03.7 Vertegenwoordiging

Het Steunpunt neemt actief deel aan provinciale en landelijke netwerken.

De coördinator fungeerde namens de landelijke Steunpunten in de Programmacommissie van het cursusprogramma *Monumentenzorg in de Praktijk*. De commissie kwam viermaal bijeen. Ook had hij op dezelfde titel zitting in de Raad van Advies van de Nederlandse Restauratiebeurs.

04 MUSEUMCONSULENTSCHAP

ALGEMEEN

04.1 Naar een hoogwaardige Museumcollectie Zuid-Holland

Zuid-Holland beschikt waarschijnlijk over de meeste musea van Nederland: ruim 230 instellingen hebben een collectie en stellen die ten toon. Het EGH richt zich op de kwaliteitsverhoging in brede zin van deze instellingen: ondersteuning van beleid, behoud en beheer, preventie calamiteiten, publieksbereik. EGH verzorgt ook de ondersteuning van de VMZH.

Het Museumconsulentschap voerde in het verslagjaar tal van diensten uit die de kwaliteit van het museumbestel verhoogden: van Museumregistratie tot en met Preventienetwerken. De ondersteuning van de Vereniging van Musea in Zuid-Holland betrof onder meer de volgende diensten:

- vervulling van het (ambtelijk en administratief) secretariaat
- ondersteuning van organisatie van regionale bijeenkomsten door VMZH
- uitvoering van bestuursbesluiten
- voorbereiding van bestuursbijeenkomsten, onder meer de Algemene Vergadering

ADVIES OP MAAT

04.2 EGH als steunpunt voor musea

Het ondersteunen van musea door gerichte adviezen en / of uitgebreide consultancy op de werkvloer

De helpdesk werd goed bevraagd door de musea, zowel per telefoon als per email. Op deze wijze draagt EGH sterk bij aan kwaliteitsverhoging van musea, waar die mogelijk en gewenst is. In totaal werd er ongeveer 100 keer een beroep op gedaan, zie bijlage.

Ook de consultancy vond gretig aftrek: er werden een groot aantal adviezen *op de werkvloer* uitgebracht, zie bijlage. Waar mogelijk of wenselijk werd daarbij samengewerkt met andere afdelingen, zoals bij Het Hofje van Aerden te Leerdam.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING EN KWALITEITSZORG

04.3 Deskundigheidsbevordering museumprofessionals

Het Museumconsulentschap verzorgt een uitgebreid pakket aan cursussen met als doel de professionalisering van de musea in Zuid-Holland. Daarnaast neemt het deel aan de uitgave van *Museumpeil*, het vakblad voor museumprofessionals van het LCM. Bijdragen aan het landelijke magazine *Museumvisie*. Verzorging periodieke nieuwsbrief voor VMZH.

Bij de cursussen ging het om onder andere de kennisdomeinen: bedrijfsvoering, behoud en beheer, registratie en publiekstaken. In het verslagjaar zijn de volgende cursussen gegeven: *Omgaan met fotocollecties*, *Collectieregistratie in Adlib Museum*, *Behoud van glas en keramiekcollecties* en *Werken met klimaatapparatuur*. De basiscursus *Museum en Publiek* werd weer opnieuw aangeboden. De cursus *Digitalisering een stappenplan* moest worden verplaatst naar 2007. Nieuw was deskundigheidsbevordering met betrekking tot *Behoud en beheer van computercollecties*, waarvan de voorbereiding van een cursus 2007 in het verslagjaar plaatsvond, samen met ICN en de stichting Digitaal Erfgoed Nederland. De reeks intervisiesessies *Informatie op museumlocatie* behandelde twee nieuwe onderwerpen: verbouwingen en profilering van musea. Beide middagen werden goed bezocht.

EGH participeerde in *Museumpeil* dat twee keer verscheen, het voorjaarsnummer had als thema *Onderzoek*, het najaarsnummer ging over *Musea in de maatschappij*.

Het Museumconsulentschap verzorgde vier Nieuwsbrieven voor de Zuid-Hollandse musea. Daarnaast participeerde het in een heruitgave van de *Syllabus Preventieve Conservering*, een uitgave van het Landelijk Contact van Museumconsulenten.

Het Museumconsulentschap werkt mee aan de voorbereiding van de Museumgids Zuid-Holland. Zie verder bij Intersectoraal, 1.0.

04.4 Kwaliteitszorg: Museumregistratie

De museumconsulenten voeren samen het Nederlands Museumregister uit voor de Zuid-Hollandse musea.

In 2006 werden een aantal zogenaamde herijkingen gedaan: musea waarvan de vijf jaar oude registratie moest worden verlengd. Er werden 10 musea herijkt en één nieuw museum toegevoegd

aan het Register. Van de te herijken musea zijn er ook 2 afgewezen. De algemeen museumconsulent had zitting in de Landelijke adviescommissie, die het bestuur van het Nederlands Museumregister adviseert.

In 2006 zijn met een werkgroep voorbereidingen getroffen om de eerste fase van het Museumregister te evalueren en mogelijk bij te stellen.

Op 23 november gaf de algemeen museumconsulent een lezing over het Museumregister en kwaliteitszorg in musea voor de grafische musea in Nederland.

04.5 Digitalisering: Musip

EGH voerde tot en met 2004 het zogenaamde MusIP project uit: het inventariseren van deelcollecties in de Zuid-Hollandse musea. Inmiddels zijn bijna alle provincies in Nederland klaar met MusIP en is een (landelijke) website gelanceerd: www.musip.nl. Collecties van alle provincies zijn nu gezamenlijk te raadplegen.

De consulent registratie en documentatie woonde de landelijke werkgroepvergaderingen bij. Hierin zijn afspraken gemaakt over de update, het toekomstige onderhoud en de plaatsing van de databank. Met het Instituut Collectie Nederland is afgesproken dat dit vanaf 2008 de MusIP database onderhoudt en opneemt in diensten als www.collectiewijzer.nl en de Erfgoedbalans. Voorbereid werden de financiering en uitvoering van Musip in Den Haag en Rotterdam.

PROJECTEN EN OPDRACHTEN

04.6/04.7 Museuminspecties (nulmetingen) door EGH

EGH heeft een contract gesloten met de Gemeente Den Haag voor het verrichten van inspecties in vier Haagse gemeentemusea. De afdeling Museumconsulentschap streeft naar meer opdrachten op het gebied van inspecties, nulmetingen en dergelijke. Andere opdrachten betreffen waardebeoordelingen van collecties, of de verzelfstandiging van een (gemeente)museum of de vraag om een risicoanalyse uit te voeren voor een museum.

In *Museon* en het *Gemeentemuseum Den Haag* werden nulmetingen uitgevoerd in het kader van een opdracht van de Gemeente Den Haag. Het Museumconsulentschap nam daarbij de taak van de Erfgoedinspectie over, de laatste was bereid als kwaliteitsbewaker te fungeren.

Het Nederlands Textielmuseum gaf het Museumconsulentschap een opdracht een dergelijke nulmeting uit te voeren. Het museum gaat verzelfstandigen en wilde deze nulmeting gebruiken als uitgangspunt voor de onderhandelingen met de gemeente over de collectie. Met het Museumconsulentschap in Brabant was deze opdracht afgestemd.

Het Kaasmuseum in Bodegraven gaf het Museumconsulentschap de opdracht een concept te schrijven voor een nieuw beleidsplan, uitgaande van het feit dat het museum een nieuwe locatie krijgt op het Fort Wierickerschans. Samen met het bestuur van het Kaasmuseum kon een nieuw concept worden ontwikkeld dat geheel is toegesneden op de locatie en de functie daar.

Het NAI gaf opdracht voor een risicoanalyse van de collectie.

04.8 Nieuw: onderzoek en expertmeeting museumbestel in Zuid-Holland

Onderzoeken en beleggen expertmeeting over versterking museumbestel Zuid-Holland.

Dit onderzoek kon niet plaatsvinden, omdat de financiering van dit project niet rond werd gekregen.

04.9 Project Preventienetwerk Rotterdam

EGH heeft als eerste in Nederland een landelijk door ICN ontwikkelde nieuwe vorm van calamiteitenpreventie in projectvorm uitgevoerd. Het gaat om het aanleggen van een regionaal of lokaal netwerk van collectiebeherende instellingen, rampenbestrijders, gemeentelijke overheid en anderen.

De startbijeenkomst vond plaats op 28 maart in het Nederlands Architectuur Instituut, de slotbijeenkomst in het Belasting- en douanemuseum op 7 december. OCW had middelen ter beschikking gesteld om dit project uit te voeren, alsmede de Gemeente Rotterdam. Het project in Rotterdam kon met succes en tot genoegen van alle deelnemende instellingen worden afgesloten.

NIET IN WERKPLAN: UITLENING EN VERKOOP

04.10 Uitleen apparatuur en verkoop van boeken en materialen

Uitleen en verkoop van (museum)materialen.

In 2006 werden de EGH-dataloggers en thermohygrografen gedurende bijna het hele jaar uitgeleend (langdurige bruiklenen). De lux- en UV-meters kunnen maar voor maximaal een week uitgeleend worden en daar werd vijf keer gebruik van gemaakt. Het nummersetje, om museumobjecten op een veilige manier te nummeren, werd aan 12 museummedewerkers verkocht. Voor de verkoop van overige artikelen: zie bijlage.

04.11 Museumtweedaagse Vlaanderen-Nederland

Op verzoek van het Landelijk Contact Museumconsulenten werd dit congres georganiseerd.

Het Museumconsulentschap heeft, samen met Intersectoraal, in oktober een tweedaags congres georganiseerd voor medewerkers van musea uit Vlaanderen en Nederland met het thema samenwerking. Op de eerste dag was een programma voorzien met inleidingen en workshops in een aantal Delftse musea.

De tweede dag bevatte een uitvoerig excursieprogramma naar musea in Rotterdam, Gouda en Haastrecht. Opzet en organisatie van het congres werden door de deelnemers hoog gewaardeerd. De output is en wordt toegankelijk gemaakt, onder meer door artikelen in vakbladen.

05. PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM

ALGEMEEN

Het Provinciaal Historisch Centrum (PHC) maakt sinds 2005 deel uit van het EGH. Het heeft als doel de geschiedenis van Zuid-Holland en de daarbij behorende archiefcollecties onder de aandacht van een breed en divers publiek te brengen. Een Programmaraad begeleidt de werkzaamheden.

05.0 Ontwikkeling en versteviging van het PHC

Ontwikkeling van het Provinciaal Historisch Centrum vervolgfase. Programmaraad.

Het PHC werd verder ontwikkeld. Enerzijds werd het nog steviger ingebed in de organisatiestructuur EGH, anderzijds manifesteerde het zich door veel externe activiteit. Zo participeerde het actief in: *Stichting Geschiedschrijving Holland* (SGH), het *Landelijk Overleg Regionale Geschiedbeoefening* (LORG), de *Werkgroep Nationaal Overleg Audiovisuele Archivering* (NORAA), de *Werkgroep Jaar van de Molens 2007* en de *Werkgroep Regionaal Depot Delfland*. Verder werd deelgenomen aan studiebijeenkomsten van de *Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland* (KVAN); *Digitaal Erfgoed Nederland* (DEN), de *Taskforce Audiovisuele Archieven*, de *Taskforce Digitale Toegankelijkheid Archieven*, *Contactgroep 15^e/16^e eeuw van de Universiteit Leiden* en de *St. Nationaal Contact Monumenten* (NCM) .

De Programmaraad bestond uit vertegenwoordigers van: Nationaal Archief, Provinciale Archiefinspectie, de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen en het Overleg van Zuid-Hollandse Historische Verenigingen; (de directeur) EGH was voorzitter.

05.1 PHC als Steunpunt voor archieven, historische verenigingen, gebieds-RHC's e.a.

Helpdesk met e-mail en telefonische functie voor archieven en historische verenigingen, advies op maat. Ondersteuning van Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen Overleg van Historische verenigingen in Zuid-Holland. Idem van de 5 Regionaal Historische Centra. Budget voor activiteiten van RHC's. Ondersteuning gemeenten en waterschappen bij overdracht van archiefmateriaal aan RHC's.

In het verslagjaar werden 81 historische verenigingen, archieven en particulieren geadviseerd. Naar wens van het *Overleg van Zuid-Hollandse Historische Verenigingen* werd, samen met Historische vereniging Delfia Batavorum, een succesvol symposium georganiseerd over het thema *Bouwen in historische Hollandse binnensteden*. Er werd een bijeenkomst georganiseerd voor het Overleg van Historische Verenigingen ZH over het thema *Regionale Samenwerking*. PHC nam deel aan regio-overleggen van historische verenigingen in Westland, Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en de Krimpenerwaard. De *Historische Vereniging Holland* werd ondersteund bij uitgave van het *Historisch Tijdschrift Holland*. Het PHC had zitting in de jury voor de toekenning van de tweejaarlijkse, door de St. Vrienden van Archief en Librije te Gouda toe te kennen Ignatius Walvisprijs.

Voor de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen verzorgde het PHC secretariaat en ondersteuning. In 2006 kwamen bestuur en Kring respectievelijk vier en drie keer bijeen. Een van deze bijeenkomsten was de speciaal georganiseerde jubileumdag in Den Haag met o.m. een bezoek aan het Koninklijk Huisarchief.

De ondersteuning van RHC's werd gefocust op de ontwikkeling van de gezamenlijke website *Geschiedenis van Zuid-Holland*.

Het PHC verstreekte financiële bijdragen aan kleine archieven van gemeenten en waterschappen die hun historische archieven overdragen aan een RHC; de bijdragen zijn bedoeld voor het schonen en/of registreren van de over te dragen archieven. Zij werden verstrekt aan de gemeenten: Nieuwkoop, Noordwijk, Liesveld en 's Gravendeel.

Het PHC nam deel aan de *Stichting Historisch Centrum Holland-Rijnland (i.o.)*. De ontwikkeling van zogenaamde Archiefsteunpunten in bibliotheken werd ondersteund in Hardinxveld-Giessendam, Rijswijk, Delft, de Krimpenerwaard en Nieuwerkerk.

INFORMATIEVERSTREKKING EN DIGITALISERING

05.2 Communicatieplan

Communicatieplan.

In het kader van het Communicatieplan werden zes persberichten uitgebracht. Er werden informatiefolders over het PHC en over beschikbare exposities ontwikkeld en verspreid, de powerpointpresentatie is geactualiseerd. Het PHC-deel van de EGH-website werd actueel gehouden en er zijn vier Nieuwsbrieven uitgebracht.

05.3 Geschiedenisbank Zuid-Holland

Verdere ontwikkeling van de Geschiedenisbank Zuid-Holland.

Er werd een sprekersgids toegevoegd waarop meer dan honderd lezingen te vinden zijn. Voorbereidingen voor een beeldbankfunctie werden getroffen. Het aantal deelnemende verenigingen steeg van 77 naar 87, waarvan inmiddels 68 op de site te zien zijn. Het PHC verzorgde de coördinatie, het onderhoud, beheer, de redactie en webmastering van de GB. Afstemming vond plaats met de in ontwikkeling zijnde website / databank *Geschiedenis van Zuid-Holland*.

05.4 PHC-website/databank *Geschiedenis van Zuid-Holland*

Samen met Zuid-Hollandse archieven en het Nationaal Archief wordt een omvangrijke website/databank van de geschiedenis van Zuid-Holland ontwikkeld en geëxploiteerd.

In 2006 is intensief gewerkt aan de ontwikkeling van een omvangrijke website/databank *Geschiedenis van Zuid-Holland*. Op de website zullen collecties van de meeste Zuid-Hollandse archieven te vinden zijn die betrekking hebben op de specifieke geschiedenis van deze provincie. Technisch werd de site voorbereid door opdracht te geven aan een extern bureau. Bij EGH werden een webmaster en redactie aangesteld. Globaal gesproken gaat de site bestaan uit een overkoepelende zoekfunctie en een nieuw gecreëerd, inhoudelijk deel. Delen van de site werden in proefversie opgeleverd. Veel tijd en energie gingen zitten in het verkrijgen van de deelname van partners/archieven, het oplossen van technische problemen en in het opstellen van 'content'.

05.5 Publicaties, presentaties

Het ontwikkelen, redigeren en (laten) uitgeven van een boek met geschiedenissen van de Rijnstreek. Overige publicaties.

In juni werd tijdens een geslaagde bijeenkomst in Nieuwkoop het boek *Kernachtig Rijnstreek* gepresenteerd aan onder meer bestuurders uit de regio. Er verscheen een tweede druk van de succesvolle PHC-uitgave *Oral History: Zegt het voort!*

In december verscheen *Historische verenigingen en het gebouwde erfgoed*, waarin o.m. de bijdragen van de sprekers op het gelijknamige symposium werden gepubliceerd.

In 2006 verschenen vier Nieuwsbrieven waarin actuele informatie aan ca. 800 abonnees werd verstrekt. Medewerkers van het PHC publiceerden artikelen in *Het Archievenblad*, *Heemschut* en *Haarlems Dagblad*. PHC was nauw betrokken bij de voorbereiding van een publicatie en expositie te Lisse over *350 jaar Trekvaart Haarlem-Leiden*. Het betrof een samenwerkingsproject met het Cultuurhistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek. Voor studenten culturele wetenschappen van de Erasmus Universiteit en enkele historische verenigingen werden presentaties over omgevingsgeschiedenis verzorgd. Door het PHC ondernomen activiteiten werden in ca. 20 publicaties vermeld.

DESKUNDIGHEIDBEVORDERING EN KWALITEITSZORG

05.6 Deskundigheidsbevordering professionals archieven en historische verenigingen.

Cursussen en studiedagen voor medewerkers van archieven en leden van historische verenigingen

De volgende cursussen werden door PHC of PHC + andere afdelingen, verzorgd.

- *Genealogie digitaal*
- *Oral history*
- *Oude fotoportretten en genealogie*
- *Fondswerving*
- *Spreken in het openbaar*
- *Basiscursus archiefbeheer*
- *Zelfstandig onderzoek naar de boerderij*

Studie/informatie bijeenkomsten:

- *Historische Verenigingen en het gebouwde erfgoed*
- *Regionale samenwerking*

PROJECTEN

05.7 Inhaalproject conservering audiovisuele collecties

Landelijk Inhaalproject conservering audiovisuele collecties.

Het PHC verzorgde de coördinatie van het project *Conservering van verspreide audiovisuele collecties, (Ínhaalproject)*. 7 archieven hebben hun audiovisuele collecties inmiddels laten conserveren.

05.8 De Hollanders en het water

Vorbereiding en productie van het in 2007 uit te brengen boek 'De Hollanden en het water'.

Het EGH fungeerde i.o.v. de PZH als opdrachtgever van de Stichting Geschiedschrijving Holland voor de productie van de in 2007 uit te brengen tweedelige publicatie *De Hollanders en het water; twintig eeuwen strijd en profijt*. Het gaat hier om een coproductie met de Provincie Noord-Holland. Ook was het PHC actief betrokken bij de voorbereiding van het boek en daaraan gerelateerde activiteiten; het PHC was in het bestuur van de SGH vertegenwoordigd.

05.9 Flankerende activiteiten 'De Hollanden en het water'

Promotionele activiteiten rond het verschijnen van 'De Hollanden en het water'.

Activiteiten m.b.t. *350 jaar trekvaart Haarlem-Leiden* (boek en expositie): zie bij 05. Een ander onderdeel betrof de voorbereiding van een reizende expositie over *Hollanders en het Water*.

05.10 Activiteiten Jaar van de Molen 2007

In het kader van het jaar van de Molen 2007 bereidt het PHC een aantal activiteiten voor. Na overleg met de Provincie Zuid-Holland werd besloten dat EGH de uitvoering van het Jaar van de Molens 2007 in Zuid-Holland zou coördineren en mede uitvoeren

Er werd een werkgroep van betrokkenen in het leven geroepen. Samenstelling:

- Bert de Jonge (Werelderfgoed Kinderdijk)
- Kees Kammeraat (Gilde van Vrijwillige Molenaars in Zuid-Holland)
- Karel Winterink (Kunstgebouw)
- Ellen Steendam (Schiedamse Molens)

- Caroline Korver (EGH)
- Gemma Bulte (EGH)
- Roel Pots (EGH/PHC)
- Andries Ponsteen (EGH, voorzitter)

Daarnaast werden voorbereidende werkzaamheden ontplooid voor onder meer de uitgave van een boek in 2007 en een opdracht voor een arbeidsintegratieproject.

TENTOONSTELLINGEN

05.11 Tentoonstellingsdienst

Het PHC verzorgt educatieve en cultuurtoeristische reizende tentoonstellingen, voornamelijk voor niet-erfgoedgebonden instellingen, overheden en dergelijke.

Het aanbod van de *Tentoonstellingsdienst* werd verbreed, door exposities te ontwikkelen in samenwerking met andere afdelingen van EGH, zoals de afdelingen Erfgoededucatie en PSMA. In 2006 werden zo beschikbaar gesteld en in 15 plaatsen getoond:

- *Gebouwd Hollands Erfgoed* - over monumentenzorg in ZH
- *Romeinen in Zuid-Holland* – over archeologie in ZH
- *Holland ze zeggen* – over de geschiedenis van de Hollanden
- *Kastelen en Buitenplaatsen in Zuid-Holland*
- *Overige* t.b.v. andere afdelingen EGH

Er is een folder over de exposities gemaakt en verspreid; bij *Romeinen in ZH* zijn vragenlijsten voor jonge bezoekers (niveau voortgezet onderwijs) vervaardigd. Het PHC ondersteunde openingen, publiciteit e.d. Ten behoeve van opslag van tentoonstellingsmateriaal en het vervoer zijn een depot en een busje beschikbaar.

06.0 EGH/ERFGOEDEDUCATIE *(in het Werkplan genummerd: 7)*

ADVIES OP MAAT

06.1 Erfgoededucatie advies op maat

Advisering over en begeleiding van erfgoededucatie. Ontwikkeling van voorbeeldprojecten. Samenwerking met onderwijs. Andere educatieve diensten voor onderwijs en erfgoedinstellingen.

Helpdesk en advies op maat

De helpdesk van de afdeling werd 130 keer bevestigd. De volgende adviezen op maat werden verstrekt:

- Brede school en programma erfgoededucatie i.s.m. PZH, JSO en KGB (opdracht)
- Opzet/invulling onderwijsaanbod erfgoedinstelling
- Verzoeken om structurele begeleiding
- Deelname redactieraden of adviescommissies
- Ontwikkeling onderwijsproducten op maat
- Algemeen: informatie/literatuur, cursusopzet, beleidsplan

Ontwikkeling voorbeeldprojecten

De volgende voorbeeldprojecten werden ontwikkeld/uitgebreid /geproduceerd:

- *De Vitrine*, een museumproject voor de bovenbouw van het basisonderwijs
- *Bulb*, website voor VO in Duin- en Bollenstreek
- *Erfgoedwijzer*, voor het onderdeel Delf- en Schieland
- *Wat een Vondst!* Archeologie(les)koffers werden gevuld met authentiek vondstmateriaal uit de eigen regio, daarnaast werd een bijbehorende veldwerkkits ontwikkeld.

Drie nieuwe voorbeeld- onderwijsprojecten werden ontwikkeld. *Gouden Grond*, over de geschiedenis van de sierteelt in de regio Boskoop, werd voorbereid in opdracht van de cultuuraanjager in Midden-Holland. In dit project bezoeken basisschoolleerlingen met gerichte onderzoeksopdrachten kwekerijen in de omgeving van hun school.

In opdracht van de Provincie Zuid-Holland werd voor het *Jaar van de Molens 2007* een website voor het VMBO ontwikkeld voor docenten Praktijkvakken en hun leerlingen.

Een Monument van een Schip is het derde nieuwe project dat de afdeling in ontwikkeling nam. Er werden vijf lesplaatsen gecreëerd: Maassluis, Vlaardingen, Hellevoetsluis, Gouda en Dordrecht. De oude binnenvaartschepen die hier liggen werden opengesteld voor basisschoolleerlingen. Begeleidend lesmateriaal ondersteunde hun bezoek dat werd geleid door professionele rondleiders.

Samenwerking onderwijs e.a.

De samenwerking met PABO's, schoolbegeleidingsdiensten, lerarenopleidingen en universiteiten kwam verder op gang. Samen met Kunstgebouw en Pro Biblio werden voorbereidingen getroffen om tot een gemeenschappelijk *Cultuurmenu* te komen. Ook werd samen een cursus voor de Interne Cultuurcoördinator (ICC-cursus) georganiseerd.

EGH en Kunstgebouw sturen samen de regionale Platforms voor Cultuureducatie aan. Met de regionale Cultuurbemiddelaars werden werkafspraken gemaakt. EGH ontwikkelde samen met vier

van deze Platforms erfgoedprojecten. Het betrof Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Rijnstreek en Westland. Alle secties geschiedenis/aardrijkskunde van de scholen in deze regio's zijn betrokken bij deze projecten.

06.2 Erfgoedspoor

Verkoop en begeleiding van traject *Erfgoedspoor* basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

Het traject *Erfgoedspoor* – een samenwerkingsverband erfgoededucatie dat scholen, instellingen en gemeenten voor vier jaar met elkaar aangaan – ondervond veel weerklank. EGH speelt in dit traject de centrale bemiddelende en aansturende rol. In 2006 steeg het aantal deelnemers aanzienlijk, ook omdat *Erfgoedspoor* een stimulans is voor de betrokkenheid bij het lokale erfgoed.

Erfgoedspoor werd veel afgezet bij scholen die deelnemen aan de Impulsregeling Cultuureducatie Primair Onderwijs, maar ook bij scholen die dat niet doen. Er werd een overeenkomst ontwikkeld, die alle partijen met elkaar aangaan. In de bijlage is te zien hoeveel en welke partijen de overeenkomst in het verslagjaar tekenden. *Erfgoedspoor* werd in de praktijk op een aantal scholen getest. Gebleken is dat vooral aan de kant van de erfgoedinstellingen er te weinig onderwijsproducten zijn om binnen *Erfgoedspoor* in te zetten. Daarom werden opdrachten verleend aan externe product- en procesbegeleiders die instellingen helpen producten te ontwikkelen en in te brengen in *Erfgoedspoor*.

Zo werden 15 erfgoedinstellingen begeleid bij het samenstellen en uitvoeren van *Erfgoedspoor*. Om deze algehele groei te realiseren werden een projectmedewerker *Erfgoedspoor* voor het VO aangesteld en een 2^e projectmedewerker voor het BO. Verscheidene externe opdrachtnemers namen voorts theoretische en didactische aspecten van *Erfgoedspoor* voor hun rekening.

INFORMATIEVERSTREKKING EN DIGITALISERING

06.3 Bemiddeling

Bemiddeling door onder meer brochure, website en nieuwsbrieven.

De bemiddelingsfunctie van de afdeling werd onder andere gestalte gegeven door een (school)jaarbrochure met een overzicht van alle EGH-onderwijsproducten. De brochure bestond uit een set ansichtenkaarten, verwijzend naar de mogelijkheden voor vakoverstijgend werken. Verder werden vier maal elektronische nieuwsbrieven verzonden naar BO en VO.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING EN KWALITEITSZORG

06.4 Deskundigheidsbevordering van leerkrachten en (medewerkers) erfgoedinstellingen

Cursussen en trainingen.

In 2006 werd door de afdeling de tweedaagse cursus *Kiezen voor Klassen* verzorgd. Educatief medewerkers van erfgoedinstellingen leerden beleid te ontwikkelen voor onderwijsactiviteiten van de eigen instelling. Samen met KGB en Pro Biblio werd een gezamenlijke ICC-cursus voorbereid. Op de website van *Erfgoedspoor* werd een speciale knop voor allerlei te downloaden documenten voor toerusting van docenten e.a. aangebracht.

In oktober vormde het symposium *Erfgoed. Nieuw Gereedschap voor VMBO*, de afsluiting van een twee jaar durend netwerk *Sporen* van zes VMBO-scholen. Zij onderzochten, onder coördinatie van EGH, de rol en betekenis van erfgoed en erfgoededucatie in vernieuwingsprocessen binnen het vmbo-onderwijs. De bevindingen uit dit netwerk werden gepubliceerd in een krant/brochure die naar alle VO-scholen in Zuid-Holland werd gestuurd.

07. RESULTATEN IN 2006: KENGETALLEN VAN DE AFDELINGEN

INTERSECTORAAL		
	2006	2005
Personeel		
aantal medewerkers	38	36
aantal FTE	31,31	30,7
mutatie FTE	+0,61	+2,34
man/vrouw	19/19	19/17
Deskundigheidsbevordering		
Aantal deelnemers	207	208
Aantal cursussen	20	22
Afgelast	3	8
Doorgegaan	17	14
Bezettingspercentage	74%	62%
Informatie en digitalisering		
Publicaties	13	13
Bezoek website gem. per maand	3340*	6026
Aantal artikelen in pers/ Uitzendingen op radio en tv	> 20	28/4
Aantal bestellingen per internet	608	312

* Nieuwe website en gefilterd statistisch bezoek

MONUMENTENWACHT				
	2006		2005	
Abonnementen				
rendabel*	1832	67%	1848	67%
onrendabel*	910	33%	904	33%
totaal	2742	100%	2752	100%
Inspecties/ rapportages	aantal inspecties	gemiddeld aantal uren	aantal inspecties	gemiddeld aantal uren
rendabel *	662	5,2	814	5,8
onrendabel **	663	10,4	622	11,1
<i>*rendabel: woonhuizen, boerderijen, horeca/** onrendabel: overige gebouwen en bouwwerken</i>				

PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE		
	2006	2005
Advies op maat		

PROVINCIAAL STEUNPUNT MONUMENTENZORG EN ARCHEOLOGIE		
	2006	2005
Gemeenten	34	17
Particulier initiatief	21	12
Overigen	26	24
Projecten		
Culturele planologie	2	3
Tentoonstelling	0	1
Hergebruik	0	1
Opdrachten		
Gemeenten	3	2
Overigen	4	2
Bouwplanafstemming		
<i>Digitale planner</i>		
Gemeenten	0	31
Plannen	0	132
<i>Bouwplanoverleg</i>		
Gemeenten	4	12
Plannen	5	37

PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM		
	2006	2005
Advies op maat		
Archieven en andere instellingen	13	17
Historische verenigingen	46	35
Projecten		
PHC website	2	1
RHC vorming	4	2
Conservering	1	1
Geschiedenis	4	3
Tentoonstelling	18	23
Publicaties	9	8
Ondersteuning		
Kring ZHse Archivarissen	4	3
Kring-bestuur	3	4
Overleg ZHse Hist. Verenigingen	4	4

MUSEUMCONSULENTSCHAP		
	2006	2005
Advies op maat		
Helpdeskadviezen	100	99
In-companyadvies (werkbezoek)	20	21
Opdrachten		
Nulmetingen voor collecties musea	3	5
Haalbaarheidsonderzoek	3	3
Museumregister		
Geregistreerde musea	67	65
Herijkte musea	11	17
Voorlopig geregistreerde musea	1	1
Museumgids		
Deelnemende musea	90	79
Verkoop / verhuur		
Meetapparatuur	9	22
Nummersetje	12	20
Syllabi bij cursussen	8	13
Jubileumboek VMZH	21	53

ERFGOEDEDUCATIE		
	2006	2005
Advies op maat en bemiddeling		
Helpdesk	130	
Adviezen op maat	39	
Opdrachten	8	
Lesprojecten BO	4	4
Lesprojecten VO	3	6
Deelnemende leerlingen	3692	5374
Deelnemende scholen	88	264
Erfgoedspoor BO/VO		
Deelnemende scholen	52	18
Deelnemende erfgoedinstellingen	42	6
Deelnemende leerlingen	6300	2107
Netwerk Sporen		
Deelnemende scholen	6	6
Deelnemende instellingen	12	12
Symposium Sporen	65	
Nieuwe onderwijsproducten	2 BO	3 BO

	2 VO	2 VO
--	------	------